

Формування творчої особистості молодших школярів шляхом застосування інноваційних технологій

Опис досвіду роботи
Вайсман Людмили Сергіївни,
вчителя початкових класів
Кумарівської ЗОШ І-ІІІ ступенів,
спеціаліста другої категорії

Актуальність досвіду

У час глобальних перетворень, появи нових соціально-економічних відносин, інтеграції у світовий освітній простір одним із найактуальніших завдань сучасного суспільства є формування і розвиток творчої активності особистості. Саме така особистість є справжнім творцем історії, оскільки весь шлях, пройдений людством, – це безперервний процес творіння.

Головним завданням гуманізації та демократизації освіти в Україні є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, формування покоління, яке здатне вчитися протягом усього життя, продуктивно розв'язувати нагальні проблеми сучасності, розвивати цінності громадянського суспільства.

Велику роль у вирішенні цих завдань відіграє початкова ланка школи. Фундаментальність початкової освіти – не лише у формуванні знань, а й у формуванні ключових компетентностей, які є найважливішим надбанням шкільної освіти. З точки зору реалізації основних засад компетентнісного підходу вчитель початкових класів має спроектувати стратегію організації діяльності молодших школярів з домінуючим акцентом на пізнавальну активність з метою досягнення її найвищого рівня – творчості, яка дає людині можливість актуалізувати свої потреби, інтереси, здібності, знаходити форми прояву індивідуальної активності. Творче самовираження сприяє усвідомленню особистісної ваги, емоційному розкріпаченню, зростанню впевненості у власні сили. У зв'язку з цим все більшої теоретичної і практичної значущості набуває залучення учнів до творчої діяльності, створення необхідних умов для формування творчої активності школярів.

Провідна ідея досвіду

Створення сприятливих умов для розвитку особистості, здатної до самореалізації, розкриття інтелектуального та творчого потенціалу учнів початкової ланки, формування в них умінь удосконалювати себе шляхом постійної продуктивної діяльності з метою збагачення загальнолюдських цінностей та виховання майбутнього громадянина України.

Науково-теоретична база

Проблема творчості знайшла відображення в багатьох науках. Вона органічно пов'язана з творчими здібностями. Проблема творчих здібностей розглядається вченими: О.Н.Леонт'євим, С.Л.Рубінштейном, В.О. Крутецьким, В. О. Пономарьовим, В.О.Моляко. Фундаментальну практичну і теоретичну розробку проблема здібностей одержала в працях С.Л. Рубінштейна.

Більшість авторів (Д.Б. Богоявленська, Н.В. Кичук, С.О. Сисоєва, Н.В.Кузьмина, В.І. Андреев) розглядають творчі здібності як індивідуально-психологічні здібності людини, що відповідають вимогам творчої діяльності.

У сучасній психолого-педагогічній літературі О.Н. Лук розподіляє творчі здібності на 3 групи:

- ✓ здібності пов'язані з мотивацією (інтереси і схильності);
- ✓ здібності пов'язані з темпераментом;
- ✓ розумові здібності.

Творчі здібності формуються протягом усього життя людини але дослідження Т.Н. Байбери, Д.Б. Богоявленської, Л.С. Виготського, Ю.З.Гільбуха. Л.І. Лозової) показують, що саме молодший шкільний вік є найсприятливішим для творчого розвитку дітей, їхніх здібностей до творчості. В цей період активно розвиваються уява, дар фантазувати, творчо мислити, критично оцінювати діяльність.

Розробку елементів інтерактивного навчання знаходимо у працях В.О.Сухомлинського, учителів – новаторів 70-80 років Ш.Амонашвілі, В.Шаповалова, Є.Ільїна, С. Лисенкової та ін.

Технологічне підґрунтя досвіду

Характерними рисами творчої активності учнів початкових класів є прагнення вдосконалювати свою роботу, критично ставитись до власних та чужих ідей, мати власне бачення та аргументи щодо вирішення поставлених завдань, втілювати в життя власний задум. Рушійною силою творчої активності учнів є потреба в реалізації власних здібностей і обдарувань, творчих потенцій.

Зміна діяльності щодо творчої активності учнів забезпечувалась шляхом оптимального поєднання традиційних (системності та послідовності навчання;

свідомості й активності учнів; доступності та науковості; зв'язку навчання з життям та теорії з практикою) та сучасних дидактичних принципів, а саме:

- оптимального співвідношення розвитку та саморозвитку;
- гуманістичної спрямованості;
- творчої терплячості, допомоги дитині у самопізнанні;
- оптимізму і відданості у ставленні до дитини;
- партнерських стосунків у співпраці з дитиною.

Досвід дослідження науково-методичної теми дозволив мені визначити педагогічні умови формування творчої активності учнів, які допомагають дитині заглибитися в атмосферу творчості, пошуку нового, а саме:

- спонукання учнів до самостійних дій;
- використання системи позитивних мотивів та стимулів, що сприяє більш повному розкриттю в учнів ініціативи, творчості;
- створення проблемних ситуацій, що потребують творчого вирішення.

Використання методів і прийомів (проблемна бесіда, пізнавальні ігри, проблемно-пошукові, самостійної діяльності, дедуктивні), логічних операцій, сучасних технологій (інтерактивного навчання (О.Пометун, О.Комар), особистісно-орієнтованого навчання (О.Савченко), інформаційно-комунікаційних технологій (С.Пейперт), розвитку творчої особистості (Г.Альтшулер) уможливають творче самовираження дитини в різних життєвих ситуаціях, сприяють розумінню учнем, що зроблене ним, є цінним власне для нього і для людей.

Вид досвіду

За характером творчої новизни досвід є раціоналізаторським. Він удосконалює практику навчання й виховання на основі творчого використання наукових ідей.

Сутність досвіду

У сучасних умовах гуманізації й демократизації навчального процесу як ніколи актуальні дидактичні заповіді В. Сухомлинського, який писав: «Немає абстрактного учня. Мистецтво і само майстерність навчання і виховання полягає в

тому, щоб розкрити сили і можливості кожної дитини, дати їй радість успіху у розумовій праці...».

Тому вважаю, що головне завдання вчителя розвинути в дитині всі позитивні якості, закладені в ній природою, і тим самим допомогти їй знайти своє місце к суспільстві, призначене для неї природою. Розв'язання цього завдання можливе лише за умови, коли навчально-виховний процес буде будуватися відповідно до потреб особистості та індивідуальних можливостей дітей, зростанні їх самостійності і творчої активності. Позитивним аспектом у розв'язанні даного питання є запровадження нових освітніх технологій, спрямованих на всебічний розвиток дитини, застосування методів, що активізують творчу діяльність учнів у навчанні. Впевнена, що у навчальному процесі дитину постійно має супроводжувати почуття вільного вибору, навчання повинно характеризуватись розвивальною тенденцією, щоб приносити дитині радість життя.

Важливим завданням ефективного розвитку творчих можливостей є створення необхідних умов для її розвитку. Чим частіше дитина досягає найвищої «планки» успіху, тим успішніше розвиваються її можливості.

Працюючи над даною проблемою переконалася, що розвивати творчі здібності можна по – різному. Але для розвитку творчих здібностей більшості школярів важливою є саме роль учителя. Завдання педагога – управляти процесами творчого пошуку йдучи від простого до складного:

- ✓ створювати ситуації успіху , що сприяють творчій активності школяра;
- ✓ розвивати його уяву мислення;
- ✓ розв'язувати дедалі складніші творчі завдання.

Найефективнішим засобом досягнення цієї мети є інноваційні технології навчання. Саме інноваційний підхід забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань, активне функціонування інтелектуальних і вольових сфер, сприяє розвитку творчої особистості. Тому в своїй роботі поєдную групові та індивідуальні форми роботи, застосовую елементи інтерактивного навчання, надаю перевагу таким інтерактивним прийомам і методам, як: «Акваріум», «Мікрофон», «Мозкова атака» (додаток 1), «Асоціативний куш» (додаток 2), «Рефлексія». Незважаючи

на розмаїття нововведень основною формою організації навчальної діяльності учнів залишається урок. Готуючись до нього продумую кожен його етап, добираючи ефективні методи та прийоми.

Для ефективного застосування інтерактивного навчання я старанно спланую свою роботу:

- ✓ даю завдання учням для попередньої підготовки: прочитати, продумати, виконати самостійні підготовчі завдання;
- ✓ відбираю для уроку або завдання такі інтерактивні вправи, які зацікавили б учнів;
- ✓ глибоко вивчаю і продумую матеріал, зокрема додатковий;
- ✓ мотивую учнів до вивчення шляхом добору найцікавіших для них випадків, проблем;
- ✓ оголошую очікувані результати заняття та критерії оцінювання роботи учнів.

В.О.Сухомлинський писав: «Не можна вимагати від дитини неможливого - до певного рівня і певного кола знань, різні діти йдуть по-різному». Тому подаючи матеріал, підбираю завдання за рівнем складності. При систематичному їх використанні в учнів розвивається зорова пам'ять, розширюються обсяг сприймання, нарощується швидкість читання, збагачується словниковий запас, виробляється зосередженість під час читання. Власний досвід свідчить про те, що які б інноваційні технології ми не впроваджували б в практику, досягти успіху можна лише зацікавивши учня на уроці, коли, розвиваючи свої здібності, він задовольняє пізнавальні потреби. І тут мені допомагають інтерактивні ігрові технології, оскільки молодші школярі постійно відчують потребу в грі, ігровому спілкуванні, і гра для них – це перша можливість виявити себе як особистість, саморозвинутись, самовиразитись.

Невід'ємною складовою частиною моєї педагогічної діяльності є ігрові технології. Гра для дитини – супутник життя. «Дитина граючи живе, і живучи грає». Саме гра є тим видом діяльності, у якому учні навчаються спілкуватися, набувають перших навичок поведінки в колективі, пізнають різноманітні явища

навколишньої діяльності. На уроці чи то в позакласний час доцільна гра, яка залучає до пошуку, винахідливості, збуджує бажання перемогти, розвиває самостійність у мисленні, творчі задатки. Часто на уроки до дітей приходять герої улюблених казок, зустріч з якими у формі гри поступово переростає у навчальну працю (додаток 3).

Ігрова діяльність знімає психологічне напруження. Під час гри в дітей формується вміння спілкуватися, дослухатися до думки товаришів і висловлювати свою думку.

Урок – це творчість, а творцями його є самі учні. Уроки намагаюся будувати так, щоб вплинути на почуття і розум дітей, добираючи вправи стимулювання пізнавальної активності учня. При цьому даю дітям можливість вільно висловлювати свої припущення, а потім критично аналізувати і відбирати правильні відповіді. Головне не кінцева відповідь, а сам процес розумової роботи, різні варіанти досягнення результату. Природа пошуку в усіх випадках одна: дати відповідь на питання «як?», «чому?», виявити допитливість, а згодом – стійкий інтерес до навчання, бажання вчитися, збагачувати свої знання. Продуктивними у розвитку творчих здібностей учнів є нестандартні уроки, які широко використовую в практиці своєї роботи: інтегровані, театралізовані, міжпредметні (додаток 4,5).

Застосовую в своїй роботі такі засоби пізнання, які розширюють можливості органів чуттів сприймати та запам'ятовувати. А саме – мультимедіа: відеодемонстрації, презентації, навчальні фільми. Ці ресурси допомагають :

- ✓ створити психологічну атмосферу уроку під час організаційного етапу, за якої досягається успіх навчальної діяльності.
- ✓ Оцінити базові знання учнів під час перевірки.
- ✓ Дати можливість учням оголосити тему та мету уроку.
- ✓ Ознайомити з новою інформацією.
- ✓ Закріпити нові знання.

Кожна дитина по - своєму неповторна. Вона приходить у цей світ, щоб творити своє життя, знайти себе, само реалізуватися. Скільки дітей – скільки й здібностей.

Тому в процесі навчання намагаюся розкрити дитячу обдарованість, визначити методи, що сприяють розвитку можливостей самовираження дитини, тісно співпрацювати з практичним психологом, спільно з батьками.

Особливу увагу приділяю виховній роботі. Готую і проводжу виховні заходи («Осінні пригоди першокласників», «Рідну матусеньку зі святом вітаю», «Новорічний карнавал», «Прощавай початкова школа», «Мій рідний край», «Родина, родина ...» та ін.) спільно з батьками, що сприяє зближенню і взаєморозумінню. Для проведення виховних годин підбираю цікавий матеріал, що спонукає дітей любити, шанувати і берегти історію нашого народу.

Моє важливе завдання - згуртування дитячого колективу, виховання почуття відповідальності, взаємодопомоги. Під час виховного процесу намагаюся створювати реальні можливості добору більш гнучких виховних впливів, що враховують індивідуальні можливості дитини. Пишаюся своїми учнями, їхніми перемогами і адресую всі заслуги, в першу чергу, не собі, а їм, а віддачі шукаю у повазі, щирому ставленні, творчості та взаєморозумінні._

Результативність

Власний досвід свідчить про те, що які б інноваційні технології ми не впроваджували в практику, досягти успіху можна лише зацікавивши учня на уроці, коли, розвиваючи свої здібності, він задовольняє пізнавальні потреби. Молодші школярі постійно відчують потребу в ігровому спілкуванні, а групова робота для них – це перша можливість виявити себе як особистість, самовиязиритись і самоствердитись.

Показником результативності роботи є активна участь школярів у конкурсах та здобуті ними результати. Так, мої учні є активними учасниками Всеукраїнського природничого інтерактивного конкурсу «Колосок», Міжнародного математичного конкурсу «Кенгуру».

Учні всього класу активно беруть участь у конкурсах малюнків, наприклад: «Безпека на дорозі», «Люби і знай свій рідний край», «Разом проти СНІДу», «Космічні фантазії», «Український сувенір».

Література

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.) – К.: Райдуга.- 1994 – с.6.
2. Дівакова І. Інтерактивні технології навчання у початкових класах. Тернопіль: Мандрівець 2008 р.
3. Досяк І.М. Нестандартні уроки з використанням інноваційних технологій. 1-4 класах/І.М. Досяк.-К.:Вид.гр. «Основа», 2007 р.
4. Максимова Н.Інтерактивні методи навчання : Крок у майбутнє /Н. Максимова, Л.Порох.- Рідна школа-2008 р. №12.
5. Національна доктрина розвитку освіти. – К.: шкільний світ, 2001.
6. Пометун О.І. Інтерактивні методи та системи навчання. / О.І. Пометун, Л.В.– К.: 2007р.
7. Савченко О.Я. Розвивай свої здібності . Навчальний посібник для молодших школярів. - К.: Освіта, 1998 р.
8. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах. – К.: Магістр–5, 2007,с.255.
9. Тименко В.П. Кожний урок нестандартний / Володимир Тименко // Початкова школа. – 1991. - №1. с. 18 – 23

Метод «Мозковий штурм»

Метод розв'язання проблеми за обмежений час.

Послідовність дій може бути такою.

Крок 1. Вступ. Формулювання проблеми. Постановка завдань, визначення терміну обдумування пропозицій.

Крок 2. Висловлення суджень, ідей. Реєстрація ідей на дошці.

Крок 3. Обґрунтування своєї ідеї тими, хто її висловив. Загальна дискусія навколо представлених ідей (правильність, доцільність, оригінальність). Вибір найкращої ідеї.

Крок 4. Обґрунтування остаточного вибору. Підбиття підсумків заняття.

Читання. 2 клас.

Тема. Веселіше буде жити, якщо вмієш дружити.

Матеріал уроку: О. Буцень " Новий м'яч".

Мета: удосконалювати навички правильного , виразного, свідомого читання; поповнити словник учнів новими словами; вчити критично мислити; розвивати вміння працювати в парах; виховувати почуття товарищескості.

Етап уроку: актуалізація пізнавальних інтересів.

Учитель.

-У наступні 2 хв запишіть на папері все, що ви знаєте про дружбу. Важливо записати все, що спаде на думку з приводу того, що можна назвати дружбою. Немає значення, чи правильно те , що ви думаєте , чи ні.

-Будь ласка, починайте складати ваш список.

(Звучить запис із піснею про дружбу).

Робота в парах.

- Поверніться до сусіда і запитайте, що він знає чи думає, що знає про дружбу. Обговоріть з ним це питання, зробіть спільний висновок.

(Отриману інформацію записую на дошці).

Після самостійного читання тексту, учні вибирають вірне твердження, обґрунтовують міркування, роблять висновок

Метод «Асоціативний кущ»

На дошці записується головне слово теми, а навколо – всі слова, що асоціюються з темою, а потім між ними встановлюються зв'язки, виділяються аспекти, щодо яких потрібна додаткова інформація. Метод сприяє розвитку творчих здібностей.

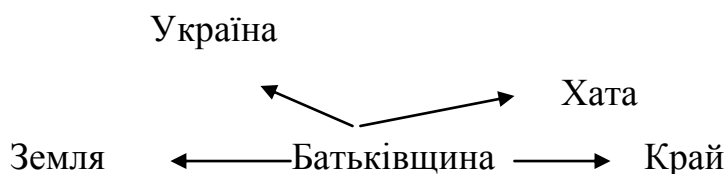
Урок громадянської освіти, 3 клас.

Тема. Твоя країна – Україна і ти її громадянин.

Мета. Формувати уявлення про Україну, багатства України. Ознайомити учнів з найвизначнішими національними символами. Виховувати гуманне ставлення до символічних об'єктів України, прививати національну гордість за свою Батьківщину.

I. Повідомлення теми і мети уроку.

- Діти, як називається наша Батьківщина?
- А хто ви?
- Що для вас є Батьківщина, якими словами можна її назвати?

Сьогодні ми з вами поговоримо про наш рідний край, про нашу славу Україну.

Урок математики, 2 клас

Тема. Утворення й назви чисел від 40 до 89. Лічба в межах 89. Знаходження значень виразів з дужками. Розв'язання простих та складених задач.

Мета: формувати предметні компетенції: вміння рахувати цілими десятками; розширювати знання дітей про числа першої сотні; управляти у складання виразів з текстовою умовою; розвивати обчислювальні навички, логічне мислення, пам'ять; пізнавальні інтереси; прищеплювати уважність, охайність і старанність у роботі, інтерес до спостереження за навколишнім середовищем, любов до тварин і птахів; виховувати любов до українських народних казок

Обладнання: картки успіху, казкові герої, набірне полотно.

I. Привітання.

Любі гості - вчителі.

Низький уклін вам до землі!

Дуже раді вас вітати,

Щастя, радості бажати!

Добре, що прийшли до нас -

У чудовий другий клас!

II. Мотивація навчальної діяльності

Слово вчителя.

- Діти! Сьогодні у нас незвичайний урок! Ви бачите скільки гостей завітало до нас. В тому числі і завітав на урок казковий герой. Він хоче взяти із собою в казку тих діток, які люблять математику, хочуть багато знати, які вміють писати гарно, красиво. А який це герой, спробуйте відгадати загадку.

Сьогодні у нас незвичайний урок.

У казку ми зробимо ще один крок.

У казку, де живе чарівний, добрий,

Такий рум'яний .... (колобок) (виставляю на набірне полотно малюнок колобка)

- Отже, вирушаймо в дорогу, часу в нас небагато. А для того, щоб дізнатися, хто піде разом з Колобком, виконаймо завдання.

1.Робота за індивідуальними картками

(три учня працюють біля дошки записують розв'язок до задачі)

Картка 1. У гаражі стояло 11 машин, 6 машин поїхало, а 4 приїхало. Скільки машин стало в гаражі?

Картка 2. В одному кошику 7 яблук, а в другому - на 3 яблука менше. Скільки яблук в обох кошиках?

Картка 3. У пеналі лежало 18 олівців. 10 олівців витягнули з пенала, а 6 поклали. Скільки олівців стало в пеналі?

2.Перевірка роботи за картками(оцінювання в картах успіху)

3. Усна лічба

- ❖ Полічи від 25 до 36, від 39 до 29, від 28 до 38.
- ❖ Назви сусідів числа 20, 32 , 26, 39.
- ❖ Суму чисел 7 і 6 зменшили на 3 (10)

Виставлення оцінок в картах успіху.

III. Робота над новим матеріалом.

- Діти, а хто це до нас завітав? О, та це ж Мудра сова. Послухаємо, що вона нам цікавого розкаже.

Сова.

-А чи знаєте ви, що тварини готуються до зими по - різному : перелітні птахи - ластівки, шпаки, зозулі, лелеки, стрижі, соловейки - відлітають; горобці, голуби, ворони - не залишають своїх домівок, а деякі птахи прилітають до нас на зимівлю. Це червоногруді снігурі, чижі, щогли. Теплими стає хутро звірів. У зайців перед зимовими холодами хутряна шуба стає білою. Непомітними тоді вони стають для ворогів. Скрутно стає ведмедям, їжакам , борсукам - немає корму, тому готуються вони до зимового сну - сплячки.

- Давайте допоможемо нашим лісовим друзям приготуватися до зими!

1.Підготовча робота.

У білочки було три десятки горішків, якщо вона ще дев'ять знайде, скільки в неї стане. (39). Правильно! А якщо ще один? 40. Молодці!

2. Пояснення нового матеріалу.

А ось їжачиха, спинка з голочок. Набрала вона три десятки яблук і хоче ще 10 взяти. Нумо, порахуймо, скільки ж всього буде(40). Правильно, діти! Отже, зробимо висновок: якщо до 39 додати ще один, буде 40. А якщо до 49 додати один буде...(50). До 59 - один 60, до 69 - один 70, до 79 один - буде 80.

3. Первинне закріплення.

- Ой, подивіться, хто нам зустрівся на шляху? Та це зайченятко спішить до своїх маленьких діток. А що ж він несе в мішку? Давайте подивимось!

а) робота за підручником. № 219 - 222.

б) робота за таблицею розрядів.

Діти по черзі виходять до дошки й виставляють запропоновані учителем числа в таблицю. Кожного разу називають, скільки в числі десятків і скільки одиниць.

Виставлення оцінок у карти успіху.

• Молодці, всі працювали гарно! А чи не хочете відпочити?

ХВИЛИНКА РЕЛАКСАЦІЇ.

Діти співають пісеньку про Сонячного зайчика та виконують рухи під музику.

IV. Розвиток математичних умінь.

Діти, поки ми співали, Колобок покотився далі і зустрів ..... Лисичку.

Лисичка.

Колобок математичний,

Ой, ой, ой, і не пшеничний,

Приклади у голові!

Ой, розкажіть мені!

Зараз приклади оці

Похрумтять у животі.

1. Розв'язання прикладів з дужками.

Змагання. Робота на картках. Діти по черзі обчислюють по одному прикладу і передають по ряду далі. Експерти (призначені діти) перевіряють роботи.

$$26+(4-2) =$$

$$19-(4+5)=$$

$$5+(8+7)=$$

$$(3+5)-8=$$

$$20-3+4=$$

$$12+4-3=$$

$$30-10+10=$$

$$(9+8)-7=$$

$$16-8+5=$$

$$19-(10+9)=$$

- От Лисичка, яка хитра, вона думала, що ми не впораємось. А ви, діти, молодці, не дали нашого Колобка з`їсти .

Звучить мелодія, входить ведмедик.

- Так, так, так! А хто це такий стурбований нам назустріч іде. Та це ж Ведмедик.

Ведмедик.

Щастя котиться до мене,
Вовчик правду говорив,
В нього ж тільки голова,
А розумна ж - ой яка!
Колобочку, поможи,
Цю задачу розв'яжи,
Їсти я тебе не стану,
Може ще й в пригоді стану.

- Діти, давайте допоможемо!

2. Розв'язання задач № 225, 227

- Молодці, діти, ви всі впоралися із завданнями, які стояли на нашому шляху. Колобок задоволений та всіх, всіх бере із собою в казку і сподівається, що ми всі зустрінемося на уроках читання, коли будемо читати українські народні казки.

V. Підсумок уроку.

Цікаві завдання від Кота Леопольда.

Завдання з паличками.

Для його розв'язання треба знати, як пишуться римські числа. Подаємо запис римських чисел від одного до дванадцяти.

1 – I 4 – IV 7 – VII 10 – X

2 – II 5 – V 8 – VIII 11 – XI

3 – III 6 – VI 9 – IX 12 – XII

Записано кілька хибних суджень. Як можна перетворити їх на правильні, якщо дозволяється перекласти з одного місця на інше тільки одну паличку.

а) XII+IX=II в) X=VII-III

б) IV-I+V=II г) VI-IV=XI

Урок – подорож**Тема . Будова слова . Закінчення слова.**

Мета : формувати уявлення про закінчення слова як змінну частину слова та засіб зв'язку слів у реченні; вчити визначати закінчення слів за допомогою зміни їх форми; знайомити з незмінними іншомовними словами; розширювати словниковий запас; розвивати мовлення і мислення учнів, пам'ять ; виховувати любов до природи, інтерес до мови.

Хід уроку

I. Актуалізація отриманих знань

На дошці – приклади:

$$4 \times 5 = \quad \quad \quad 80 - 61 =$$

$$5 \times 6 + 3 = \quad \quad 40 \div 4 = \quad \quad \quad 7 \times 3 + 2 =$$

- Сьогодні ми вирушаємо в подорож. Яким видом транспорту ми поїдемо, ви дізнаєтесь, коли розв'яжете приклади, а за відповідями знайдете відповідні букви алфавіту.

- Так, це потяг. Назвіть синоніми до цього слова. Як утворилося слово потяг? Для подорожі нам потрібні квитки. Спробуємо їх здобути.

2. Квитки на потяг ми здобудемо в квитковій касі « Каліграфічна».

- 1) Повторення правильної посадки , вміння тримати ручку.
- 2) Запис числа і класної роботи.
- 3) Каліграфічна хвилинка.
- 4) Творча робота
- 5) « Аукціон » слова

- Молодці! Отже маємо квитки.

Перон « Словниковий»

1. Ребуси.
2. Слово – *горизонт*. « Довідкове бюро».

Складання речення. Розбір (синтаксичний і морфологічний)

II. Оголошення теми і мети уроку

- Сідайте зручненько, поїхали. Подорожувати ми будемо країною « Будова слова». Ми досліджуватимемо, з яких частин складаються слова, якою частиною вони закінчуються. Отже, тема нашого уроку - «Закінчення слова».

III. Опрацювання нового матеріалу

1. Станція « Пошукова».

- Ось записані запитання, давайте змінимо словникове слово *горизонт* за запитаннями (метод контрольних запитань).

На дошці: *що?, чого?, над чим?, на чому?*

- Чи однаково вони закінчуються? А чим відрізняються? Давайте те, чим вони відрізняються, візьмемо в прямокутник. Ось так. Прочитайте букви, буквосполучення в « будиночках». Це закінчення слова. А у слові *горизонт*? (нульове закінчення). То яка частина слова називається *закінченням*?

- Що ми отримали: синоніми, спільнокореневі слова чи форми слова *горизонт*?
То як визначити закінчення слова?

Учні складають алгоритм визначення закінчення

2. Станція « Дослідницька».

Проведемо дослідження: опрацюйте правило в підручнику. Визначте, чи все ми з'ясували про закінчення. Що таке закінчення? Як його визначити?

3. Станція « Працьовита ».

Робота в групах: визначити закінчення. (алгоритм дії – на партах)

1 група визначає закінчення в слові *вода*; 2 – *коса*; 3 – *роса*; 4 – *рука*; 5 – *читала*; 6 – *мама*; 7 – *сова*; 8 – *лісова*.

Перевірка роботи в групах: лише іменники мають закінчення?

Висновок.

4. Станція « Будівельна».

Вправа 153. Робота в парах.

- Чому це не речення?

- Що потрібно зробити, щоб отримати речення?

Запис речення.

- Виділіть закінчення.
- Для чого необхідне закінчення?

5. Станція «Фізкультурна».

Віє вітер нам в лице.

Захиталось деревце.

Вітерець все тихше-тихше.

Деревце все вище-вище.

6. Робота в групах.

Гра « Займіть позицію» (Метод « Займіть позицію»).

- Назвіть іменники у вірші фізкультхвилинки.
- Чи є тут іменники з ненаголошеними е , и?
- Які букви потрібно писати у слові *деревце*? Чому?

На дошці --- варіанти відповідей:

1) е, и;   3) е,   е;

2) и,   е;   4) и,   и

У класній кімнаті розміщені номери 1,2,3,4. Діти обирають правильну відповідь, і спікер групи займає позицію відповідно до номера відповіді.

- Яке закінчення в слові *деревце*?

Станція « Самостійна».

Самостійна робота (виконують послідовно всі рівні)

Середній рівень: вправа 154.

1 варіант – виконати завдання вправи у 1,3 реченнях;

2 варіант – у 4,5 реченнях.

Достатній рівень : визначити закінчення слова в дужках в 1 реченні, в 4 реченні.

Високий рівень: синтаксичний розбір одного речення.

- Для чого необхідне закінчення?

IV. Закріплення знань

1. Станція « Казкова».

- До нас завітав казковий герой Незнайко. Він ніяк не може зрозуміти, як слова пов'язуються в реченнях. Як визначити закінчення?

Робота в парах.

Група учнів, в яких на партах є геометричні фігури, працюють в «Акваріумі» (метод « Акваріум»).

Завдання : прочитайте лист Незнайка Буратіно. Чи все гаразд? Якщо ні, виправте помилки.

Привіт другу!

Я сьогодні ходив в кіно. Там йшло кіно «Дюймовочка». В кіні мені сподобалось.

Після кіна ми пішли в кафе. Раджу тобі подивитися це кіно.

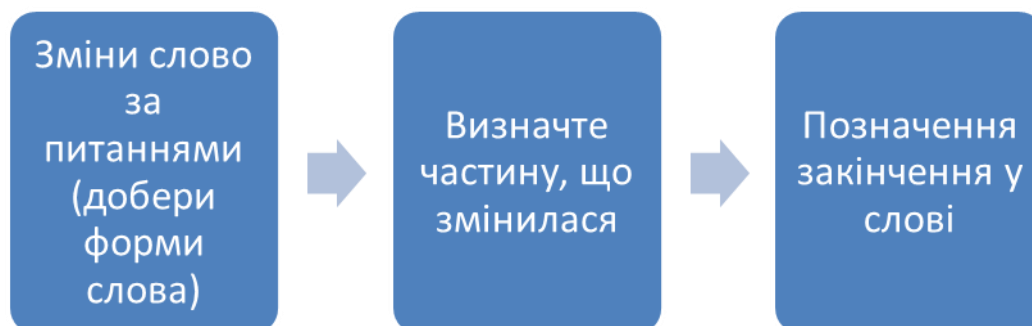
Відредагований текст

Привіт, друже!

Я сьогодні ходив в кіно. Там йшов фільм « Дюймовочка». В кіно мені сподобалось. Після перегляду фільму ми пішли в кафе. Раджу тобі подивитися це кіно.

- Яке закінчення у слові *кіно*? (« Капкан »).
- Чому замінили слово *кіно* на *фільм*?

2. « Чарівний потяг».

- Що знаходиться в останньому вагоні?
- Що в першому?
- Що у локомотиві? Чи може рухатись потяг без локомотиву?
- Чи можна визначити закінчення слова , не змінивши його форми?

V. Підсумок уроку

1. Станція « Підсумкова».

- Що називається закінченням?
- То як визначити закінчення слова?
- Для чого потрібне закінчення?
- Чи всі слова мають закінчення?

2. Станція « Творча».

- Зі слова *горизонт* утворити нові слова.

Інтерактивний урок « У мовному кафе»**Тема. Частини основи: префікс, корінь, суфікс**

Мета : закріпити знання учнів про основу слова; сформувати поняття *префікс*, *корінь*, *суфікс*, як значущих частин основи; розвивати мовне чуття та увагу, мовлення, мислення; виховувати любов до природи та дбайливе ставлення до її багатств.

Хід уроку

I. Етап орієнтації1. Евристична бесіда, мотивація діяльності учнів.

У ч и т е л ь. Діти, сьогодні урок буде незвичайним. Ми проведемо його у кафе.

Що це таке? Ви були у кафе? Що там робили?

Але кафе у нас буде не звичайне, а « мовне ». Ми будемо замовляти всі страви, що стосуються української мови. Особу, яка обслуговує відвідувачів кафе, називають офіціантом. Сьогодні я буду офіціантом, ви - відвідувачами. Отже, сьогодні в меню:

	М е н ю	В а р т і с т ь
1	Перевірка д/з	
2	Хвилинка каліграфії	×
3	« Аукціон »	×
4	Словниковий диктант	× ×
Реклама		
5	Працюємо разом	× ×
Активний відпочинок		
6	Робота в парах	×
7	Працюємо самостійно	× × ×
8	Творча робота	

Валюта :

➤ Увага

- Правильність
- Взаємодопомога
- Згуртованість
- Дисципліна
- Швидкість

Це – валюта, за яку ви можете придбати будь – яку страву із нашого меню.

2.Орієнтація учнів у темі.

1. Перевірка домашнього завдання

- Зателефонуйте додому. Чи всі мають дозвіл на відвідування кафе?

(Учні звітують про виконання завдання.)

Перевірка різнорівневої домашньої роботи.

2)Бесіда.

- Що таке основа?
- Для чого існує закінчення?
- Як воно позначається?
- Як позначається основа?
- Чи може існувати слово без своєї основи?

3)Хвилинка каліграфії.

Ліс лоб осінь льон (Повторення з'єднання буквсполучень *ос, об, ьо, он.*)

- Що є спільним у всіх цих словах? (Нульове закінчення)
- Яка частина кожного слова записана на дошці?
- Яке слово є зайвим? Чому?

4) «Аукціон» слова ліс.

5) Словниковий диктант.

- Для замовлення цієї страви прошу з кожного столика по одному представниківі.

Олень, спасибі, Київ, райдуга, лелека, предмет, корінь, бабуся, лісовичок, Україна, танок.

- Назвіть слова з нульовим закінченням. Що це ви назвали?
- Назвіть слово, в якому найбільше букв.

- Яке значення слова?
- Від якого слова воно утворилося?
- Що спільного у словах ліс і лісовичок!

II. Етап цілепокладання мети

- А зараз я пропоную рекламну кампанію нової страви!

Основа слова - це дуже смачна, вітамінна та корисна страва у нашому «мовному кафе». З чого вона складається, ми сьогодні дізнаємося.

III. Етап проектування

1. Проблемне питання.

- На які частини можна поділити основу? Пригадайте, що спільного в словах ліс, лісовичок! Як називається ця частина слова? (Корінь)
- Отже, основа складається з кореня - і все? (Ні, є ще частини.)
- Як вони називаються, ви дізнаєтесь, коли проведете дослідження за правилом (С. 72).

2. Дослідження.

- З яких частин складається основа?
- Як на письмі позначаються частини основи?

3. Робота з підручниками (первинне закріплення). Попрацюймо разом!

Вправа 163.

4. Робота з таблицею «Частини основи».

Слово			
Основа			Закінчення
Префікс	Корінь	Суфікс	
Пра-	-ліс-	-ок-	-ий
Про-		-ов-	-и
		-к-	

- Зверніть увагу: яка частина основи є в кожному слові? (Корінь)
- З яких ще частин може складатися основа слова?

Висновок. Основа слова складається з трьох значущих частин: префікса, кореня, суфікса. Обов'язковою значущою частиною є корінь.

IV. Фізкультхвилинка

Ми в кафе відпочивали,
Смачні страви куштували.
Подивіться вправо, вліво -
Тут і там - знання на диво!
Треба їх усі придбати,
Щоб розумними зростати!

V. Етап організації виконання плану діяльності

1. Робота в парах. Вправа 164.

2. Самостійна робота.

Середній рівень. Випишіть спільнокореневі слова.

1 варіант — Вправа 165.

2 варіант — Вправа 166.

Достатній рівень. Позначте частини основи.

Високий рівень. Запишіть слово, в якому є всі частини основи.

3. Творча робота. Робота в групах. Підбір слів до схем.

VI. Етап контрольної-оцінювальної

1. Бліц-тест.

- 1) Основа складається тільки з кореня. (-)
- 2) Основа обов'язково має префікс, суфікс. (-)

3) Основа слова складається з кореня, префікса, суфікса. Без кореня не існує слово.

(+)

2. Підсумки уроку.

- З яких значущих частин складається основа слова?
- Яка частина слова є обов'язковою для кожного слова?
- Доведіть, що за допомогою префіксів і суфіксів утворюються нові слова.
- Ось і закінчився наш урок в кафе. Чи сподобався він вам? Чим?
- Все вдалося завдяки гарній роботі на уроці!

VII. Домашнє завдання

- Як встановити зв'язок слів у реченні?
- Що таке основа речення?
- Як визначити підмет і присудок?

Достатній рівень. Вправа 167.

Високий рівень. Встановити зв'язок слів в реченні.